

1. ***Vlaanderen in oude kaarten***

De naam 'Jozef Bossu' blijft verbonden met het boek ***Vlaanderen in oude kaarten*** (CB 2005/2178). Het werk ontstond toen er nog een overvloed van priesters was in het bisdom Brugge. Hij heeft het samengesteld toen hij medepastoor was in Egem, Moen, Zwevegem en pastoor vanaf 1977 in Oeselgem. Het boek verscheen in 1982. Jozef had een zee van tijd: Moen telde 2746 inwoners; Oeselgem 1780.

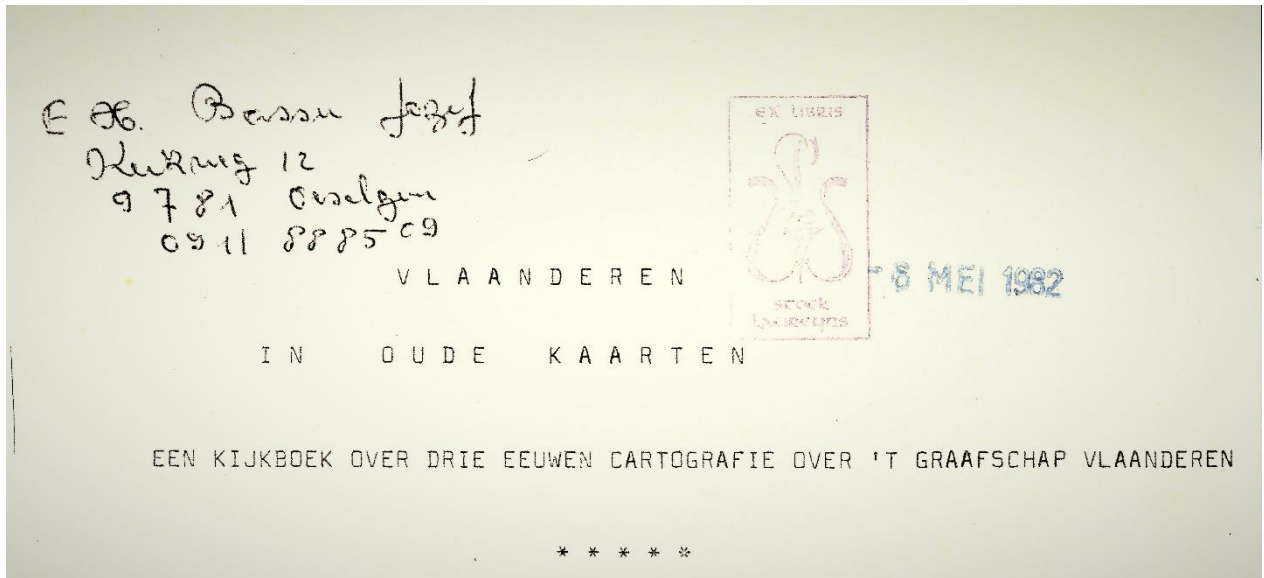
Hij was 'Vlaams gezind'. Je kan zijn trots voelen in de spreuk van Nicolaus Stopijs (+1568) op de titelpagina: *Flandria parva loco sed nomine maxima et est re; singula sunt aliis, haec bona cuncta tenet.* (Vlaanderen is klein van omvang, maar in feite zeer groot van naam. Andere gouwen hebben het een of ander, Vlaanderen omvat alles.) Mgr. Waffelaert leefde nog toen Jozef geboren werd en Mgr. Lamiroy heeft hem in 1950, tot priester gewijd. Dat waren nu niet echt volksgezinde bisschoppen. *Les petits vicaires* waren van een andere soort. Ja, natuurlijk kende ik het boek: groot formaat, dik ivoorwit papier, met leesbare gekleurde reproducties van de kaarten en een glanzende stofwikkel die precies doet wat Wikipedia zegt: het boek wervend in de markt zetten.

Pas toen Jozef gestorven was ben ik het boek aandachtiger gaan bekijken en lezen. Je kan het niet gezellig in de zetel zitten lezen. Je moet het openleggen op tafel. Het spijt me nu dat ik hem niet gevraagd heb hoe alles precies in zijn werk gegaan is. Ik vraag me bij voorbeeld af waarom hij voor het schutblad, de kaart *Castellaniae Corturiacensis* (CB 2007/504) koos. Het is de eerste kaart die je te zien krijgt. Een kaart die zich niet meteen opdringt. Het is, schrijft hij zelf, een kaart *met duidelijke aflijningen van de roede van Menen, van Tielt, van de 13 parochieën, van Harelbeke en van Deinze.* Het woord *aflijning* komt niet voor in Van Dale maar het is wel charmant. Ik denk dat hij die kaart koos omdat de parochies er op staan waar hij werkte als leraar of pastor: Heeghem, Oeselghem, Wareghem, Zweveghem en Moen, een deelgemeente van Zwevegem.

Detail van de kaart *Castellania Corturiacensis* met aanduiding van gemeentes waar Bossu benoemd werd.

In de Cultuurbibliotheek Stock-Laureyns bewaren we onder nummer 2009/1049 het handschrift van dit boek, gedateerd op 6 mei 1982. Mijnheer Bossu bedacht als bescheiden ondertitel: *Een kijkboek over drie eeuwen cartografie over 't graafschap Vlaanderen*. Nu staat er **Vlaanderen in oude kaarten. Drie eeuwen cartografie**. Ook het motto van A. Ortelius "Geographia oculus historiae" sneuvelde.

In een eerste deel krijg je een algemeen overzicht van de cartografie vanaf de oudheid tot de achttiende eeuw, met aandacht voor de evolutie in Italië, Duitsland, de Nederlanden, Frankrijk en Engeland. Die volgorde is niet willekeurig maar volgt de belangrijkste productiecentra. Het tweede deel is het meest uitgewerkte want het behandelt de Nederlanden. In dat stuk (van p. 45 tot p. 152) worden ca 40 cartografen uit de Nederlanden gepresenteerd met hun werk. De illustraties zijn dan de 'kaarten van Vlaanderen' (55 gekleurde kaarten op groot formaat en 31 kleinere kaarten of prenten in zwart-wit). Elke kaart wordt in het Nederlands, Frans, Engels en Duits kort beschreven. Op het einde van het boek volgt ook nog een samenvatting van heel het werk in die drie talen. De bibliografie wordt verdeeld in encyclopedische werken, algemene werken over cartografie en werken over de cartografie in de Nederlanden. Dat zijn dan precies 50 'geraadpleegde werken'. Ik begon te vermoeden hoe nauwgezet de auteur aan zijn boek moet gewerkt hebben.

Bossu werd wel eens een amateur genoemd met de bijklank: hij heeft geen wetenschappelijk onderzoek gedaan. In de inleiding zegt hij ons duidelijk waarom hij het boek samenstelde: "Het zou ons veel genoeg doen te weten, dat wij u door het onderhavige werk geholpen hebben om in een oude kaart niet

in de eerste plaats een mooi stuk sieraad of een kostelijk stuk antiek te zien, maar wel een waardevolle schakel in een levende traditie.”

Ik herinner me trouwens dat hij eens, toen we kaarten bekeken en ik opperde dat ze precieus en kwetsbaar zijn, antwoorde: “ja natuurlijk, maar we moeten ze wel gebruiken en niet alleen veilig opbergen”. Zijn verzameling kaarten is op de eerste plaats gegroeid uit zijn liefde voor Vlaanderen.